

Cukriniu diabetu sergančių vyrų seksualumo vertinimas

¹Giedrius Masilionis, ²Liucija Ramunė Palinauskienė

¹VšĮ Respublikinė Panevėžio ligoninė,

²Panevėžio kolegija

Raktažodžiai: seksualinė disfunkcija, erekcijos sutrikimai, masturbacija, orgazmas.

Santrauka

Lietuvoje daugėjant sergančiųjų cukriniu diabetu, dažnėja ir šios ligos sukeliama komplikacijų. Viena iš tokių komplikacijų yra seksualinė disfunkcija. Su šia problema susijusių mokslinių tyrimų Lietuvoje atlikta nedaug. 1970 metais Pasaulio sveikatos organizacija (toliau tekste – PSO) seksualinę sveikatą įvardijo kaip vieną iš būtinų žmogaus gyvenimo kokybės sudedamųjų dalių. 35–90 proc. vyrų, sergančių cukriniu diabetu, pasireiškia erekcijos sutrikimų. Šie sutrikimai jiems prasideda 10–15 metų anksčiau nei asmenims, nesergantiems cukriniu diabetu.

Tyrimo tikslas – įvertinti cukriniu diabetu sergančių vyrų seksualumą. Tyrimas vykdytas 2018 metų rugsėjo ir spalio mėnesiais, pateikus klausimyną socialinio tinklo „Facebook“ uždaroje grupėje „x“ ir diabeto pacientų draugijoje. Tyrimo imtis tikslinė. Įtraukimo į tyrimą kriterijai – cukriniu diabetu sergantys 26–69 metų amžiaus vyrai. Apklausoje dalyvavo 42 vyrai, sergantys pirmo ir antro tipo cukriniu diabetu. Tyrimo metodas kiekybinis. Apklausai naudotas seksualinių funkcijų klausimynas (angl. *European Male Aging Study Sexual Function Questionnaire – EMAS-SFQ*). Bendras cukriniu diabetu sergančių vyrų seksualumas nelabai pasikeitęs ir beveik atitinka įvertimo ribas. Toks rezultatas parodė, kad sergantieji cukriniu diabetu seksualinę funkciją pakankamai kompensuoja ir jų bendras seksualumas dėl ligos nukentėjo nedaug. Įvertinus sergančiųjų cukriniu diabetu seksualumo domenų, nustatyta, kad mažėjo masturbacijos indeksas ir padidėjo seksualinis distresas. Bendras seksualumas ir seksualinės kaitos indeksas pakito nedaug. Daugumai tyrimo dalyvių seksualinis gyvenimas per pastaruosius metus nelabai pasikeitė.

Įvadas

Intymus gyvenimas – sudėtinga žmogaus gyvenimo sritis. Jis teikia ne tik pasitenkinimą ir džiaugsmą, bet dažnai atneša daug kartėlio ir nusivylimo. Žmogaus seksualumas yra dinamiškas ir daugiaspektis reiškinys. Taiigi jis yra ne vien medicininis reiškinys, bet ir neatskiriama kasdienio gyvenimo dalis, susidedanti iš visuomeninių, biologinių, psichologinių ir kultūrinių veiksnių sąveikos [1]. Aktyvų lytinį gyvenimą gyvenantis žmogus, susirgęs somatine liga, paprastai bent kurį laiką seksu nesidomi. Jeigu liga ūmi ir laikina, sveikstant lytinis potraukis dažniausiai

atsinaujina ir žmogus vėl gali tęsti įprastą lytinį gyvenimą. Susirgus cukriniu diabetu (toliau tekste – CD) seksualinių nepatogumų atsiranda vos ligai prasidėjus. Daug metų šia liga sergantiems vyrams pablogėja audinių kraujo cirkuliacija, silpsta varpos erekcija [2]. Jei CD prastai valdomas, gali kilti didelių seksualinių problemų. Tinkamai gydant CD, seksualinių problemų mažėja, tačiau jos visiškai neišnyksta. CD sergantys pacientai dėl seksualinių problemų neretai patiria santuokinio gyvenimo nesklandumų, įtampą, nevisavertiškumą, depresiją ir dažnai praranda pasitikėjimą savimi [3]. Prognozuojama, kad 2040 metais pasaulyje sergančiųjų CD skaičius pasieks 642 milijonus [4]. Lietuvos statistikos departamento duomenimis (2016), Lietuvoje pastebimas sergančiųjų CD skaičiaus didėjimas – nuo 209,14 atvejo 100 000 gyventojų 2002 metais iki 460,19 atvejo 100 000 gyventojų 2015 metais. Jau nuo 1970 metų PSO seksualinę sveikatą įvardija kaip vieną iš žmogaus gyvenimo kokybės sudedamųjų dalių. Įrodytas ryšys tarp CD sergančių vyrų ir moterų seksualinės disfunkcijos sutrikimų. CD sergama visą gyvenimą, dėl to su diabetu susijusi seksualinė disfunkcija yra labai svarbi ir aktuali patologija [5]. Naujausi tyrimai įrodė, kad CD sergantys vyrai erekcijos sutrikimų turi tris kartus dažniau nei šia liga nesergantys vyrai. Dėl neurovaskulinių diabeto komplikacijų erekcijos sutrikimai būdingi nuo 35 iki 90 proc. sergančiųjų CD. Jiems erekcijos sutrikimai prasideda 10–15 metų anksčiau nei CD nesergantiems vyrams [6]. Nors seksualinę disfunkciją jaučia dauguma sergančiųjų CD, šiam sutrikimui dažniausiai nėra skiriama pakankamai dėmesio [7]. Dauguma vyrų, susidūrę su erekcijos problemomis, sutrinka. Atsiranda nesėkmės pasikartojimo baimė. Organinis erekcijos sutrikimas iš dalies tampa psichologiniu. Nors erekcijos sutrikimo priežastys aiškios ir yra žinoma daug efektyvių jo gydymo būdų, daugelis vyrų nesikreipia į medikus arba neturi pakankamai informacijos, kur gauti medicininę pagalbą [8]. Apie 90 proc. erekcijos problemų turinčių vyrų su medicinos personalu dėl to nesitaria. Dėl seksualinės disfunkcijos metodų, naudojamų diagnozei pagrįsti, neapibrėžtumo kyla sunkumų tiek gydytojams, tiek pacientams ir visai sveikatos priežiūros sistemai. Laiku išsiaiškinus seksualinei disfunkcijai būdingus simptomus, būtų galima išvengti neigiamų padarinių, skatinant pacientų mokymą, imantis profilaktikos priemonių ir organizuojant tinkamą CD kontrolę bei gydymą [9]. Lietuvoje diabetinės seksualinės disfunkcijos tyrimų beveik neatliekama, todėl šiuo tyrimu norima įvertinti sergančiųjų CD seksualinius pokyčius. Tai padės kuo anksčiau nustatyti diabetinę seksualinę disfunkciją ir ją koreguoti.

Tyrimo medžiaga ir metodai

Tyrimas vyko nuo 2018 metų rugsėjo 3 dienos iki 2018 metų spalio 1 dienos socialinio tinklo „Facebook“ uždaroje grupėje „x“ ir diabeto pacientų draugijoje, pateikus klausimyną. Tyrimo imtis tikslinė. Įtraukimo į tyrimą kriterijai – CD sergantys 26–69 metų amžiaus vyrai. Apklausoje dalyvavo 42 vyrai, sergantys pirmo ar antro tipo CD. Tyrimui parengtos, išdalytos ir internetinėje erdvėje pateiktos 45 anketos. Užpildyta 30 anketų. Trys anketos atmestos, nes kilo įtarimų, kad respondentai buvo neatvirai ar neįsigilino į anketos klausimus. Diabeto pacientų draugijoje apklausta 15 respondentų, visos anketos gražintos. Apklausiai naudotas seksualinių funkcijų klausimynas (angl. *European Male Aging Study Sexual Function Questionnaire* – EMAS-SFQ), kuris buvo patvirtintas ir naudojamas Europos vyresnio amžiaus vyrų tyrime (EMAS). Klausimynas pasirodė itin naudingas, jis apėmė ne tik erekcijos sutrikimus, bet ir kitus vyrų seksualumo aspektus. 2010 metais klausimynas buvo išverstas į lietuvių kalbą. Lietuvišką EMAS-SFQ klausimyno versiją sudaro 25 klausimai. Tiriamasis turi būti bent kiek seksualiai aktyvus per pastarąsias keturias savaites. Klausimai sudaro keturis svarbius seksualumo domenus: bendro seksualumo, seksualinio distreso, masturbacijos ir seksualumo kaitos per vienerius metus. Vertimas atliktas dviejų vertėjų porų, po to abu vertimo variantai įvertinti nepriklausomų ekspertų. Išverstas į lietuvių kalbą EMAS-SFQ klausimynas jau buvo naudojamas tiriant sveikų asmenų ir sergančiųjų pirmo tipo CD seksualines funkcijas. Apie siekį įtraukti šį klausimyną į prieinamą lietuviškų priemonių sąrašą informuoti jo kūrėjai D. B. O'Connor, G. Corona, G. Forti ir bendraautorai, gautas jų sutikimas toliau naudoti klausimyną Lietuvoje [10]. Klausimyną sudaro A–G skyriai. A skyriuje yra 9 klausimai, susiję su respondentų biografinio pobūdžio duomenimis. B skyriuje 1–4 klausimais siekiama išsiaiškinti vyrų seksualinį impulsą ar lytinį potraukį. C skyriaus 5–9 klausimais nustatomas seksualinio aktyvumo dažnis. D skyriaus klausimais (10–12) vertinamas gebėjimas patirti erekciją. E skyriuje (13–16 klausimai) respondentai turėjo pažymėti orgazmo ar kulminacijos potyrį. F skyriaus 17–19 klausimais siekta nustatyti respondentų rytinę erekciją. Paskutinįjį, G skyrių, sudaro 20–22 klausimai. Į juos atsakydami tiriamieji vertino savo lytinio gyvenimo kokybę.

Klausimyno paskirtis – įvertinti CD poveikį vyrų seksualumui. Klausimyne atrinkus po kelis klausimus buvo išskirti šie veiksniai – bendras seksualumas, seksualinis distresas, seksualumo kaita ir masturbacija (1 lentelė).

1 lentelė. Klausimyno vertinimas

Domenai	Sumuojami klausimų atsakymai	Įverčio ribos
Bendras seksualumas	1, 5, 6, 13, 17	0–33
Seksualinis distresas	3, 8, 11, 15, 18	0–20
Seksualumo kaita	4, 9, 12, 16, 19, 22	nuo –12 iki 12
Masturbacija	7	0–7

Šaltinis: Matulevičius V. ir kt. Sergančių 1 tipo cukriniu diabetu 26–36 metų vyrų seksualumas. *Seksualinė medicina*, 2017, Nr. 4, p. 15–18.

Rezultatai buvo skaičiuojami pagal G. Corona metodą. Jie išreiškiami procentais (proc.), po to nurodomas požymio santykis. Skaičiuotas 8 seksualinių požymių santykis: 1) mintys apie seksą > 1 kartą per savaitę; 2) seksualinių santykių dažnis; 3) bučinių ir glamonių dažnis; 4) masturbacijos dažnis; 5) erekcinė disfunkcija; 6) orgazmo dažnis; 7) pasitenkinimas orgazmo trukme; 8) pasitenkinimas seksualiniu gyvenimu.

Rezultatams įvertinti buvo taikytas matematinis duomenų apskaičiavimas ir grafinis pateikimas. Gauti duomenys pateikti apskaičiavus vidurkius ir procentines dalis programa „Microsoft Office Excel 2007“.

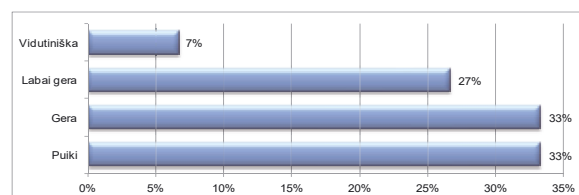
Tyrimo rezultatai

Vidutinė tiriamųjų sirgimo CD trukmė – 13,2 metų. Tiek laiko pakanka, kad pradėtų vystytis lytinės potencijos sutrikimai. Kūno masės indekso (KMI) vidurkis – 27,41. Paskutinio gliukoatojo hemoglobino kiekio tyrimo rodiklis svyravo nuo 6,2 iki 11,2 mmol/l, vidutinis gliukoatojo hemoglobino kiekis (toliau tekste – HbA1c) – 8,19 mmol/l. Pagal Amerikos diabeto asociacijos rekomendacijas (2018), gliukoatojo hemoglobino kiekis sergančiųjų cukriniu diabetu kraujyje neturėtų siekti 7 mmol/l.

Respondentų demografinė charakteristika. Amžius: 26–39 m. – 53 proc. (apkl. sk. 22), 40–49 m. – 30 proc. (apkl. sk. 13), 50–59 m. – 7 proc. (apkl. sk. 3), 60–69 m. – 10 proc. (apkl. sk. 4).

Šeiminei padėtis: vedę – 40 proc. (apkl. sk. 17), gyvena su partnerne – 43 proc. (apkl. sk. 18), išsiskyrę – 7 proc. (apkl. sk. 3), vieniši – 10 proc. (apkl. sk. 4).

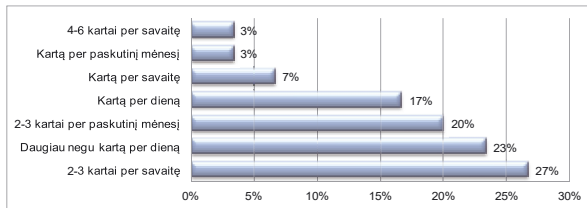
Sąvoka „potencija“ vartojama kaip vyro galimybė patenkinti moterį. Vyro seksualinė potencija dažnai priklauso nuo partnerės fizinės ir psichoemocinės sveikatos [11]. Ar moteris gali būti aistringa ir su savimi nepasitikinčiu vyru, ar šalta ir atsaini su pačiu didžiausiu sekso virtuozu, priklauso nuo jos nuotaikos ir sveikatos. Moteris gali paskatinti, o gali ir nubausti, gali padėti ar pakenkti, įkvėpti vyrui drąsos. Vyrai ypač jautrūs, kai kalbama apie jų seksualinį gyvenimą [12]. Vertindami pastarųjų 4 savaičių partnerės sveikatą, trečdalis tiriamųjų ją įvertino kaip puikią arba gerą. Trečdalis partnerės sveikatą vertino labai gerai. Galima daryti prielaidą, kad dauguma vyrų dėl savo partnerės sveikatos problemų neturėjo (1 pav.).

1 pav. Partnerių sveikatos vertinimas

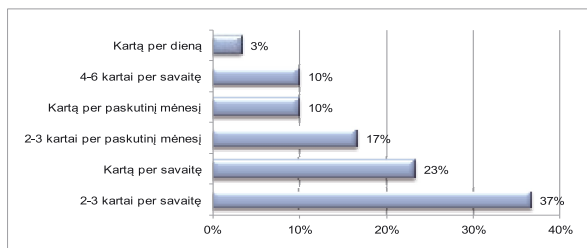
Jau ilgą laiką sklando mitas, kad vyrai apie seksą pagalvoja apie 8 tūkst. kartų per dieną, t. y. maždaug kas 7 sekundes. Tačiau iki šiol nėra nė vieno tyrimo, galinčio patvirtinti šį teiginį [13]. Analizuojant vyrų mintis apie seksą, kurios apima domėjimąsi seksu, fantazavimą apie seksą ir norą mylėtis, buvo išsiaiškinta, kad beveik pusė respondentų turėjo minčių apie seksą kartą ar net kelis kartus per dieną. Kartą ar kelis kartus per savaitę seksualinių minčių turėjo daugiau kaip trečdalis

respondentų, kartą ar kelis kartus per mėnesį – ketvirtadalis respondentų (2 pav.). Du trečdaliai respondentų seksualinių minčių turi gana dažnai.

2 pav. Minčių apie seksą dažnis

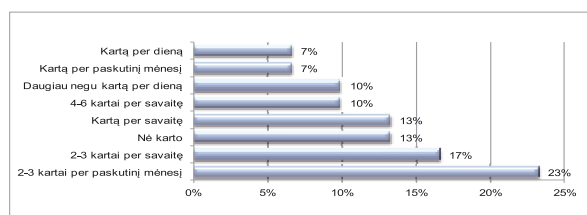
Tiriant lytinių santykių dažnumą, paaiškėjo, kad daugiau nei trečdalis vyrų lytiškai santykiavo 2–3 kartus per savaitę, kiek daugiau nei penktadalis – kartą per savaitę, penktadalis – 2–3 kartus per mėnesį, po dešimtadalį respondentų – kartą per paskutinį mėnesį ar 4–6 kartus per savaitę. Kasdien lytinių santykių turėjo tik vienas tiriamasis (3 pav.).

3 pav. Lytinių santykių dažnis

Kaip matyti iš rezultatų, daugiau negu pusės respondentų lytiniai santykiai yra gana dažni, o rečiau lytiškai santykiuoja trečdalis respondentų.

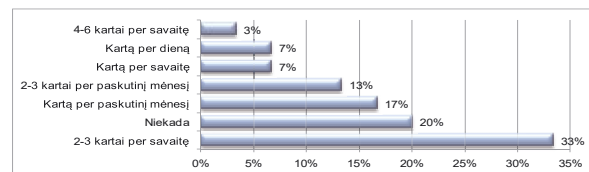
Sekso aspektai, tokie kaip glamonės, apsikabinimai, bučiniai, malonūs pokalbiai, yra daug svarbesni, jei pora nori, kad ją tenkintų santykiai. V. Heckethal (2017) nustatė, kad glamonės, bučiniai ir malonūs pokalbiai stiprina poros santykius, nepriklausomai nuo to, kaip dažnai ji lytiškai santykiavo. Atsakymai į klausimus, kiek kartų su savo partnerėmis tiriamieji bučiavosi, glamonėjosi, glostė vienas kitą nesusi-koncentravę į lytinį aktą, pasiskirstė labai įvairiai: savo partnerės nė karto nepabučiavo ir neglamonėjo maždaug penktadalis respondentų, 2–3 kartus ar kartą per mėnesį su sekso partnere bučiavosi trečdalis tyrimo dalyvių, 2–3 kartus per savaitę glamonėjosi, bučiavosi ir kt. mažiau nei penktadalis vyrų, kartą per savaitę – daugiau nei dešimtadalis tiriamųjų, o 4–6 kartus per savaitę ar daugiau negu kartą per dieną – po dešimtadalį apklaustųjų. Kartą per dieną savo moterį pabučiudavo ar paglamonėdavo mažiau kaip penktadalis respondentų (4 pav.).

4 pav. Bučinių, glamonių dažnis

Galima daryti prielaidą, kad tyrime dalyvavę CD sergantys vyrai per mažai dėmesio skiria savo partnerės seksualinių jausmų skatinimui. Jausmas ir dėmesys reikalingi bet kokio amžiaus moterims, ypač jei vyro seksualinės galimybės pablogėjusios. Meilės žaidimas kartu su švelniais žodžiais reguliuoja moters intymumą, sužadina nervų sistemą, skatina tam tikrų sąlyginių refleksų į artumą su mylimu žmogumi vystymąsi [15].

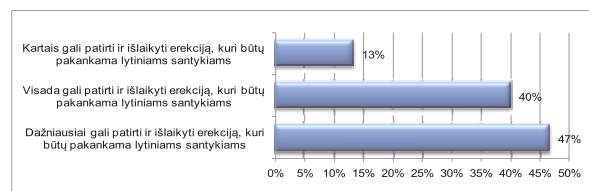
Labai svarbus veiksnys, vertinant vyrų seksualumą, yra masturbacijos dažnis. Masturbuojasi apie 95 proc. visų vyrų [16]. Masturbacija – vienas pagrindinių gydymo metodų, esant bet kokios rūšies orgazmo sutrikimams. Kuo dažniau vyrai lytiškai santykiuoja, tuo rečiau jie linkę masturbuotis. Tarptautinė seksualinės medicinos draugija (toliau tekste – ISSM) pažymi (2011), kad normalaus masturbacijos dažnio nurodyti neįmanoma. Vieni masturbuojasi kiekvieną dieną, kiti – keletą kartų per savaitę ar mėnesį, tretį visai nesimasturbuoja. ISSM, remdamasi 2010 metais atlikta nacionalinės seksualinės sveikatos ir elgsenos apžvalga, nurodo, kad apie ketvirtadalis 18–59 metų amžiaus vyrų masturbuojasi 2–3 kartus per savaitę. Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad trečdalis masturbuojasi 2–3 kartus per savaitę. Niekada nesimasturbavo penktadalis respondentų, kartą per paskutinį mėnesį – mažiau nei penktadalis. 4–6 kartus per savaitę masturbavosi tik vienas apklaustasis (5 pav.).

5 pav. Masturbacijos dažnis

Iš rezultatų galima daryti išvadą, kad pusė vyrų masturbavosi bent kartą per savaitę ar dažniau. CD sergančių vyrų masturbacijos dažnis yra kur kas retesnis nei sveikų vyrų [6].

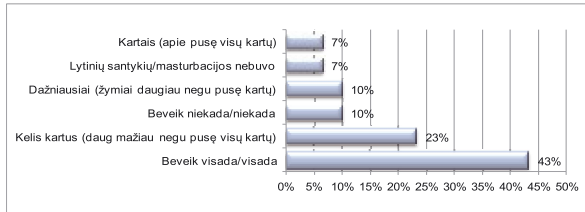
Vyrų pirmoji reakcija į lytinį jaudinimą yra varpos padidėjimas ir sukietėjimas – vadinamoji erekcija. Erekcijos sutrikimu vadinama būklė, kai vyro varpos standumas yra nepakankamas lytiniam aktui atlikti arba standumo nesugebama išlaikyti per visą lytinį aktą. Varpos erekcija yra viena pagrindinių sekso sudedamųjų dalių, kuria neįmanoma manipuluoti. Erekcijos sutrikimo priežasčių yra daug, tačiau pagrindinė – nepakankamas kraujo pritekėjimas į akytkūnius. 40 proc. tyrime dalyvavusių vyrų visada išlaiko pakankamą lytiniam santykiams erekciją. Kita dalis apklaustųjų (60 proc.) patirti ir išlaikyti pakankamą lytiniam santykiams erekciją dažniausiai gali arba tik kartais (6 pav.).

6 pav. Gebėjimas patirti erekciją

Kaip matyti iš atsakymų, daugumai vyrų ne visada pavyksta patirti erekciją, pakankamą lytiniam aktui.

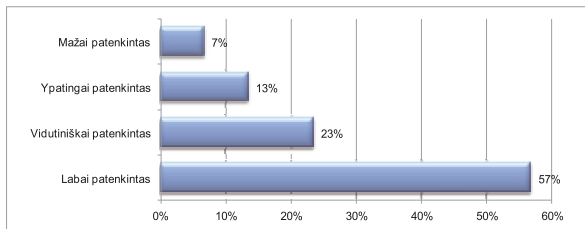
Orgazmas – tai aukščiausias malonaus ir aistringo potyrio, kylančio užbaigiant lytinį aktą ar per kitas lytinės iškrovos formas, laipsnis [17]. Vyro orgazmas dažniausiai susijęs su spermos išsiveržimu – ejakuliacija. Orgazmo metu vyras dažnai praranda savikontrolę ir laiko pojūtį, įsitempia viso kūno raumenys, o pasibaigus ejakuliacijai atsipalaiduojama. Dėl CD sutrikus kraujo tėkmei į vyro varpą, gali atsirasti orgazmo sutrikimų [2]. Kaip matyti iš rezultatų, mažiau nei pusė tyrime dalyvavusių vyrų patiria orgazmą ar kulminaciją visada ar beveik visada, daugiau kaip pusė respondentų orgazmą nepatiria visai arba patiria ne visada (7 pav.).

7 pav. Orgazmo patyrimas

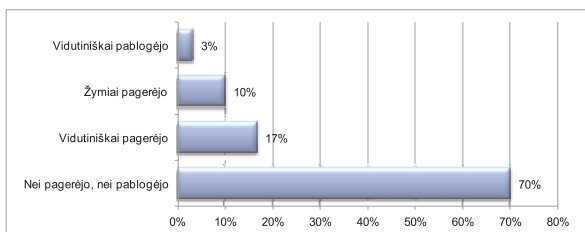
Vertinant vyrų seksualumą, labai svarbus veiksnys yra orgazmo trukmė. Pradėję lytinę sueitį su partnere, vyrai orgazmą pasiekia maždaug per 2–3 minutes. Pats orgazmas tęsiasi maždaug nuo 5 iki 22 sekundžių. Kiek daugiau nei pusė vyrų labai patenkinti orgazmo laiko trukme, trečdalis pasitenkinimą įvertino kaip vidutinišką ir mažą (8 pav.).

Didžioji dalis vyrų patenkinti savo orgazmo laiko kontrole.

8 pav. Pasitenkinimas orgazmo laiko trukme

Analizuojant vyrų seksualinio gyvenimo pokyčius per pastaruosius metus, pastebėta, kad daugumos respondentų pasitenkinimas seksualiniu gyvenimu nei pagerėjo, nei pablogėjo. Mažiau nei penktadalio tiriamųjų pasitenkinimas seksualiniu gyvenimu vidutiniškai pagerėjo. Dešimtadaliui vyrų pasitenkinimas šioje sferoje labai pagerėjo, o vienam apklaustajam vidutiniškai pablogėjo. Apibendrinant galima teigti, kad dauguma vyrų per pastaruosius metus nepajuto jokių pasitenkinimo pokyčių seksualinio gyvenimo srityje, o likusiai daliai jis pagerėjo ir tik nedidelei daliai pablogėjo (9 pav.).

9 pav. Pasitenkinimo seksualiniu gyvenimu pokytis per metus

Rezultatų aptarimas

Seksualinėms funkcijoms nustatyti naudotas *The European Male Ageing Study – Sexual Function Questionnaire* (EMAS-SFQ) klausimynas. Kiekvienas iš tiriamųjų atsakė į 25 klausimyno klausimus. Pagal gautus duomenis įvertintas bendras seksualumas, seksualinis distresas, seksualinės funkcijos pokyčiai ir masturbacija (2 lentelė).

2 lentelė. Cukriniu diabetu sergančių vyrų seksualumas

Domenai	Įvertio vidurkis
Bendras seksualumas	16,31
Seksualinis distresas	4,79
Seksualumo kaita	0,17
Masturbacija	2,24

Kaip matyti iš rezultatų, bendras seksualumas labai pasikeitęs ir beveik atitinka įvertio ribas. Tai rodo, kad sergantieji cukriniu diabetu savo lytinę disfunkciją pakankamai kompensuoja ir jų bendras seksualumas dėl ligos nukentėjęs mažai. Seksualinis distresas yra kenksmingas, trikdantis lytinę sueitį, stresas. Jis rodo, kad asmuo yra įsitempęs, nepasitiki savimi. Tai blogas rodiklis, dažnai reiškiantis ne fizinės, o psichoemocinės sveikatos sutrikimą [11]. Seksualumo kaitos indeksas nurodo, kaip keitėsi seksualinis gyvenimas per pastaruosius metus. Jei jis kinta, galima įtarti, kad vyksta asmens psichosocialinio gyvenimo ar fizinės sveikatos pokyčiai. Sergant CD, masturbacijos indeksas mažėja. Susirgus CD seksualinių nepatogumų atsiranda jau ligos pradžioje. Kaip minėta, dažnai seksualinė disfunkcija pastebima anksčiau nei nustatomas cukrinis diabetas [2, 18]. Seksualinė disfunkcija yra labai svarbi ir aktuali patologija sergantiesiems cukriniu diabetu. Tyrimo duomenys parodė, kad dauguma tiriamųjų turi antsvorio ir jų gliukozeo hemoglobino kiekis kraujyje viršija normą. Tokie tyrimo analizės duomenys reiškia, kad daugumos tyrime dalyvavusių respondentų cukrinis diabetas kompensuojamas tik iš dalies [19]. Atsakymai analizuoti pagal aštuonis parametrus: 1) mintys apie seksą > 1 kartą per savaitę; 2) seksualinių santykių dažnis; 3) bučinių ir glamoninių dažnis; 4) masturbacijos dažnis; 5) erekcinė disfunkcija; 6) orgazmo dažnis; 7) pasitenkinimas orgazmo trukme; 8) pasitenkinimas seksualiniu gyvenimu. Nustatyta, kad du trečdaliai respondentų apie seksą galvojo gana dažnai, nemažos dalies tiriamųjų lytinis potraukis buvo pakankamai stiprus, tačiau daugiau kaip pusei jų seksualinis gyvenimas kėlė susirūpinimą. Ištyrus vyrų lytinių santykių dažnumą, paaiškėjo, kad daugiau nei pusė respondentų lytiškai santykiauja gana dažnai, tačiau per mažai dėmesio skiria savo partnerės seksualinių jausmų skatinimui. Pusė tyrime dalyvavusių vyrų masturbavosi kartą per savaitę ar dažniau. Palyginti su Lietuvoje atliktu panašiu masturbacijos tyrimu [10], gauti rezultatai beveik nesiskiria, nors sergantieji CD masturbuojasi rečiau nei juo nesergantys asmenys. CD sergantys vyrai dažnai patiria erekcijos problemų, t. y. jiems ne visada pavyksta pasiekti ir išlaikyti pakankamą erekciją, kad būtų galima sėkmingai atlikti lytinį ar masturbacijos aktą. Daž-

niausiai tarp sergančiųjų CD erekcijos sutrikimų atsiranda dėl pažeistų varpos kraujagyslių [20]. Beveik pusė tiriamųjų gali patirti ir išlaikyti erekciją, pakankamą lytiniam santykiams. Lyginant dabartinę erekcijos pasiekimo rodiklį su buvusiu prieš metus, paaiškėjo, kad daugumai vyrų gebėjimas pasiekti erekciją liko toks pat kaip ir prieš metus. Orgazmo potyrio sutrikimų pasitaikė daugiau kaip pusei respondentų, kita vertus, orgazmo laiko trukmė patenkinti daugiau nei pusė apklaustųjų. Daugumos vyrų pasitenkinimas orgazmo pojūčiu per metus nepakito. Vertinant rytinės erekcijos pokytį per metus, nustatyta, kad daugumai respondentų ji išliko tokia pati. Dauguma tiriamųjų yra iš dalies patenkinti savo lytiniu gyvenimu.

Išvados

1. CD sergantys vyrai erekcijos sutrikimų turi tris kartus dažniau nei šia liga nesergantys vyrai. Erekcijos sutrikimai būdingi nuo 35 iki 90 proc. sergančiųjų CD. Jiems erekcijos sutrikimai prasideda 10–15 metų anksčiau nei asmenims, kurie cukriniu diabetu neserga.
2. Įvertinus sergančiųjų CD seksualumo domenus, nustatyta, kad mažėjo masturbacijos indeksas ir didėjo seksualinis distresas. Bendras seksualumas ir seksualinės kaitos indeksas pakito nedaug.
3. Daugumai tyrimo dalyvių seksualinis gyvenimas per pastaruosius metus pasikeitė mažai.

EVALUATION OF SEXUALITY IN MEN WITH DIABETES

Summary

Keywords: sexual dysfunction, erectile dysfunction, masturbation, orgasm.

While in Lithuania there are growing people in diabetes amount, there are also growing complications caused by diabetes. One of these complications is sexual dysfunction. There are not many research in Lithuania related to this problem. For people in diabetes cardiovascular system is damaged very soon. A penis blood vessel, which delivers blood to it, is very narrow and that is why people in diabetes firstly feel sexual dysfunction symptoms. In 1970 World Health Organization pointed sexual health like one of the most important in human life quality. Erectile disorders are typical from 35 to 90 percent of people in diabetes. For these people, erectile disorders start 10 – 15 years earlier than healthy men.

The aim – to evaluate men in diabetes sexuality. **Research methods** – questionnaire according to the EMAS SFQ, which is valid and used in European Male Aging Study. Translated questionnaire already was used in a research of healthy and type 1 diabetes men sexual function. Respondent have to be sexual active in a period of 4 weeks. Questions involve 4 main sexuality domains: overall sexual function, sexual distress, changes of sexual function in

one year and masturbation. Research was performed from the 3 rd of September 2018 to the 1 st of October 2018 by uploading the questionnaire to the Facebook platform closed group „x“ and in association of diabetes. There were examined 42 men in type 1 or type 2 diabetes, from 26 to 69 years old.

Conclusions: men in diabetes have erectile dysfunction three times more often than healthy men. erectile disorders are typical from 35 to 90 percent of people in diabetes. According to the evaluated men's sexuality domains it is clear that masturbating index was declined and sexual function distress was inclined. Overall sexual function and changes of sexual function in one year changed ot much. For the majority of respondents, their sexual life in one year changed faintly.

Literatūra

1. Mills L. S., Unwin C. Fundamentals in diabetes. Part 4: Sexual dysfunction. *Journal of Diabetes Nursing*, 2011; 15 (10): 387–390.
2. Danys B. Cukrinis diabetas labai pavojingas vyrų sveikatai. *Lietuvos gydytojo žurnalas*, 2012; 9: 24–30.
3. Balčiūtė S., Žilaitienė B. Cukrinis diabetas ir seksualinė disfunkcija. *Seksualinė medicina*, 2017; 4: 20–26.
4. Ogurtsova K., Rocha Fernandes JD., Huang Y., Linnenkamp U., Guariguata L., Cho N. H. ir kt. IDF Diabetes Atlas: Global Estimates for the Prevalence of Diabetes for 2015 and 2040. *Diabetes Res Clin Pract.*, 2017; 128: 40–50.
5. Flynn K. E., Lin L., Bruner D. W., Cyranowski J. M., Hahn E. A., Jeffery D. D. ir kt. Sexual Satisfaction and the Importance of Sexual Health to Quality of Life Throughout the Life Course of US Adults. *J Sex Med.* 2016; 13 (11): 1642–1650.
6. Banišauskaitė I., Matulevičiūtė I., Jurevičiūtė J., Kurakovas, T., Ostrauskas R., Urbanavičius, R. ir kt. Sveikų ir pirmo tipo cukriniu diabetu sergančių 26–36 metų Lietuvos vyrų seksualumas (palyginimas su vyresnių nei 40 metų 8 Europos šalių vyrų seksualumo duomenimis). *Seksualinė medicina*, 2016; 3: 16–22.
7. Muise A., Schimmack U., Impett, E. A. Sexual Frequency Predicts Greater Well-Being, But More is Not Always Better. *Social Psychological and Personality Science*, 2015; 7(4): 1–8.
8. Kastys, J. Erekcijos sutrikimai: vyrų ir moterų lūkesčiai pildosi. *Lietuvos gydytojo žurnalas*, 2015; 9 (82): 52–55.
9. Stelmėkienė I. Lytinė impotencija. *Lietuvos gydytojo žurnalas*, 2014; 3: 60–65.
10. Matulevičius V., Matulevičiūtė I., Banišauskaitė I., Jurevičiūtė J., Galkinė A., Kurakovas T ir kt. Sexuality in 26-36-year-old Males with Type 1 Diabetes. *Seksualinė medicina*, 2017; 4: 16–20.
11. Mikaliūkštienė A., Kalibaitienė D., Dubova B. Sergančiųjų pirmo tipo cukriniu diabetu psichoemocinės būsenos įvertinimas. *Medicinos teorija ir praktika*, 2012; 4: 45–49.
12. Anwar Z., Sinha V., Mitra S., Mishra A. K., Bharti A., Kumar V., ir kt. Erectile Dysfunction: An Underestimated Presentation in Patients with Diabetes Mellitus. *Indian J Psychol Med.* 2017 Sep-Oct; 39 (5): 600–604.
13. Langfeldt T. *Seksologija*. Vilnius, 1997.
14. Hackerthal V. Sexual Dysfunction in Diabetes. *J Sex Med.* 2017; 13 (11): 1651–1661.
15. Kizilay F., Gali H. E., Serefoglul E. C. Diabetes and sexuality. *Sex Med Rev.* 2017; 5 (1): 45–51.
16. Gilbert F. S., Bailis K. Sex education in the home: An empirical task analysis. *J Sex Research.* 2010; 2 (16):148–161.
17. *Seksologijos enciklopedija*. Vilnius, 1996.
18. Kamenov Z. A. Comprehensive Review of Erectile Dysfunction in Men with Diabetes. *Exp Clin Endocrinol Diabetes.* 2015; 123 (3):141–158.
19. Maiorino M. I., Bellastella G., Esposito K. Diabetes and Sexual Dysfunction: Current Perspectives. *Diabetes Metab Syndr Obes.* 2014; 7: 95–105.
20. Kouidrat Y., Pizzol D., Cosco T., Thompson T., Carnaghi M., A. Bertoldo A. ir kt. Systematic Review or Meta-analysis High prevalence of erectile dysfunction in diabetes: a systematic review and meta-analysis of 145 studies. *Diabet. Med.*, 2017; 34: 1185–1192.